

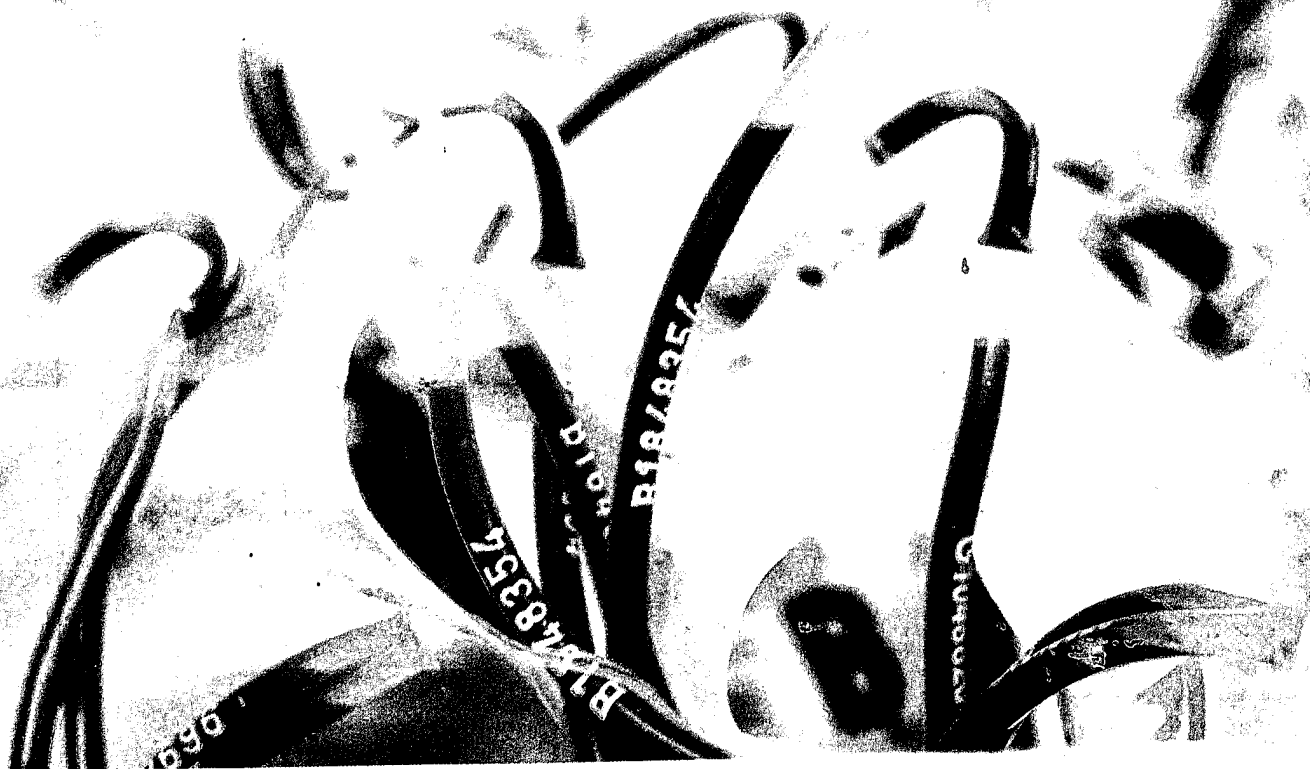
ЈУНИ 2015. БРОЈ 41

# Фармацевтски информатор

ПРОФЕСИОНАЛНО СПИСАНИЕ

Фармацевтска  
Комора на Македонија

ISSN 1409 - 8784



## КРВОДАРИТЕЛСТВОТО ВО ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО ВО ПЕРИОД ОД 2000 ДО 2014 ГОДИНА - АНАЛИЗА НА БРОЈОТ И СТРУКТУРАТА НА КРВОДАРИТЕЛИТЕ И ПРОМОТИВНИТЕ АКТИВНОСТИ

### Вовед

Доброволното дарување на крв претставува израз на етички, хуманитарни, морални и патриотски вредности, а истовремено и граѓанска должност и обврска на секој човек. Човековата крв е лек кој единствено може да се обезбеди со дарување. Да се дарува крв и да се спаси животот на беспомошниот и повредениот кого не го познаваме и кого нема веројатно никогаш да го запознаеме, претставува нешто најубаво и тоа е најблагородно дело кое може да го

исполни човекот.

Да се мотивираат луѓето за дарување на крв во услови на транзиција е многу одговорна и тешка задача, која опфаќа низа активности со кои треба да се влијае врз промената на човековите ставови и однесувања и тоа од најмала возраст кога настанува примарната социјализација на личноста.

Нашата држава е мултинационална и мултикултурна, но сепак постои контрадикторност помеѓу начинот на кој на-

селението размислува за крводарувањето како и за начинот кога и како да се дарува крв. Со низа активности ќе се модифицира мислењето на јавноста врзано со предрасуди, стравови, табуа и отпори кон дарувањето на крв.

Граѓаните знаат дека од хумани причини би требало да даруваат крв за блиски или непознати лица, но тие најчесто не даруваат од страв, од последица од загуба на крв, верски и други предрасуди, немање време или недоволна и погрешна информација. Затоа е потребна активна соработка преку информативните медиуми: телевизија, весници, радио, информативни брошури и други пропагандни средства.

Не постои група на население кое се наоѓа на листа на најредовни крводарители. Најсигурен крводарител е оној што дарува крв редовно, без оглед каде се наоѓа. Заради тоа, голем дел од напорот за регуртирање се посветува на задржување на крводарителите, област во која персоналот за собирање на крв има особено влијание.

Добар дел од вниманието се посветува и на обуката на луѓе кои имаат контакт со крводарителите, бидејќи ќе се уништи секаков напор на маркетингот, ако дарителот имал лоши искуства со претходните крводарителства. Затоа, за собирање на крв се одбира персонал кој е друштвен и позитивен. Важно е донаторот (дарителот) да се смета за клиент кој доаѓа да даде нешто, а кој за возврат не добива ништо. Само добриот пристап и добриот етички однос спрема дарителот може да биде надомест за тоа.

Промоцијата како начин за масовна комуницирање е еден од основните елементи на маркетингот кој го користи Ц.К. на Р. Македонија, за исполнување на програмата за организирање и унапредување на крводарителството во Р. Македонија.

### Цел на истражувањето

Цел на истражувањето е:

- да направиме анализа на реализираните крводарувања во однос на планираните во подрачјето на Општина Делчево и Македонска Каменица во периодот од 2000 до 2014 година.
- Да ги прикажеме мотивите за крводарување и влијанието на промотивните активности

### Материјали и методи

Поставените цели ќе ги реализираме преку:

- Анализа на податоците од Општинска организација на Црвен крст Делчево за бројот, структурата и реализацијата на планираните крводарувања во периодот од 2000 до 2014 година
- Анкетирани се 90 испитаници за мотивот за дарување на крв, со цел да се утврди главната мотивирачка причина за дарување на крв.

Податоците се обработени и претставени табеларно и графички по години како планирани и реализирани крводарувања и изразени во проценти

Одговорите се анализирани, групирани по искажаниот мотив и резултатите се прикажани табеларно и графички и изразени како процент од вкупниот број испитаници.

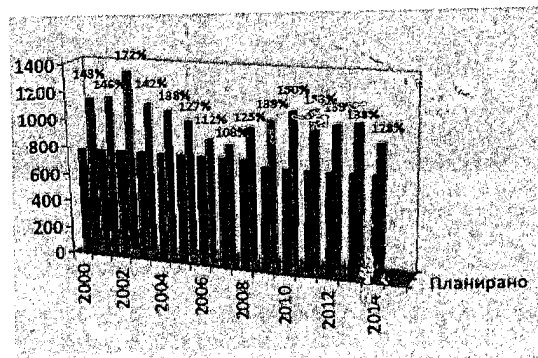
За обработка на податоците е применет дескриптивен метод со табеларно и графичко прикажување на резултатите. Добиените резултати од истражувањето се соодветно дискутирани и извлечени се прикажаните заклучоци.

### Резултати и дискусија

1. Реализирани крводарувања во однос на планираните во подрачјето на Општина Делчево и Македонска Каменица во периодот од 2000 до 2014 година

Табела 1. Преглед на планирани и реализирани крводарувања во периодот од 2000 до 2014 година во ООЦК Делчево

година	Планирано	реализирано	процент
2000	774	1110	143%
2001	774	1129	146%
2002	774	1327	171%
2003	774	1100	142%
2004	774	1050	138%
2005	774	984	127%
2006	774	868	112%
2007	774	835	108%
2008	774	965	125%
2009	730	1020	139%
2010	730	1100	150%
2011	730	1118	153%
2012	730	1022	139%
2013	730	1043	138%
2014	730	914	128%
Вкупно	11346	15585	137%



Графикон 1. Графички приказ на планирани и реализирани крводарувања.

Во периодот од 2000 до 2014 година во Делчево и Македонска Каменица се собрани вкупно 15.585 крвни единици. Во сите години е надминат планот од планираните крводарувања.

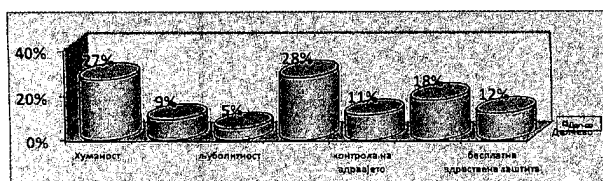
Најголем број крводарувања се реализирани во 2002 година, планот е реализиран со 171%, т.е. со соберени 1.327 крвни единици, а најмал број собрани крвни единици имаме во 2007 година кога е надминат планот со реализација од 108%, односно соберени се 835 крвни единици. Во Општина Делчево и Македонска Каменица еднаш месечно се организираат крводарителски акции во соработка со РЦ/СТМ – Делчево, РЦ/СТМ - Штип, ИТМР-Скопје и ООЦК-Делчево.

Општина Делчево е лидер во доброволното крводарителство во Р. Македонија, според бројот на жители и со тоа се наоѓа на четвртото место.

2. Мотиви за дарување на крв

Табела 3. Што ги мотивира крводарителите да даруваат крв

МОТИВИРА	вкупно	Проценти
хуманост, гордост да се помогне, спасување на живот	27	25%
чувството дека прави нешто добро	9	8%
љубопитството	5	5%
срдечен прием	28	25%
контрола на здравјето	11	10%
2 слободни дена	18	16%
користење на бесплатна здравствена заштита	12	11%



Графикон 6. Графички приказ на мотивот за дарување на крв

Во изработката на овој труд е вклучен и анкетен прашалник со кој се опфатени 110 крводарители со старосна граница од 18 до 65 години, како и различни профили на професии, како работници во производството, рударски работници, полицајци, невработени, пензионери, ученици и студенти. Спроведена е анкета меѓу крводарителите на крводарителските акции одржани на ден 5. 9. 2013 година во општина Делчево.

### Што ги мотивира крводарителите да даруваат крв?

- Испитани се 110 крводарители.
- 25% од нив одговорија дека ги мотивира хуманост, гордост да се помогне, спасување на живот.
- 8% одговорија дека мотивот е чувството дека прават нешто добро.
- 5% од крводарителите одговорија дека даруваат прв пат и секако од љубопитство.
- 25% од нив рекоа дека се повеќекратни дарители, дека секако хуманоста ги мотивира, но најмногу истакнаа за срдечниот прием од екипата на акциите.
- 10% од испитаниците одговорија дека, покрај другото, го контролираат и сопственото здравје.
- 16% од крводарителите исто така покрај хуманоста истакнаа дека голем мотив им се и двата слободни дена. Испитаниците беа рударски работници.
- 11% од нив истакнаа дека користењето на бесплатна здравствена заштита им е голем мотив.

Сите испитаници истакнаа дека, пред сè, нивен главен мотив е спасувањето на човечки живот.

Колку повеќе се прави истражување за мотивација и искуството на доброволните крводарители, толку повеќе ќе се разбере на кој начин да ги мотивираме повторно да даруваат крв, со цел да станат активни и редовни крводарители.

Доделувањето на признанија за редовните дарители е секогаш прифатливо, пожелно и треба да се стимулира, за нив се важни и бенефициите за ослободување од плаќање на партиципација при користење на одредени видови

здравствена заштита и користење на два слободни дена од работа или настава, исто така од големо значење за нив е добриот и срдечен прием од екипата која работи со крводарители. Од големо значење е и добриот етички однос и доверливоста, кои се битен елемент и витален дел од професионалното однесување.

### Заклучок

- Крводарителската служба се занимава со сигурно и безбедно прибирање на крв и крвни продукти.
- Крводарителските акции секогаш се одржуваат на достајно ниво со голема одговорност, добар пристап и прием на крводарителите, активно учество во едукацијата, со продлабочување на знаењата за крводарителството меѓу младите.
- Во општина Делчево има тренд на зголемување на крводарителството и задржување на крводарителите во голема мерка заради добриот етички однос кон крводарителите и со низа промотивни активности за информирање и мотивирање.
- Трансфузиолошките служби ги следат новините во стандардните оперативни постапки и воведуваат цврста регулатива во сите сегменти од својата дејност. Секоја трансфузиолошка служба има подготвено сопствен водич, правилник или стандардни постапки за работа кои ги опфаќаат сите активности кои се однесуваат на крводарителите.
- Црвениот крст на Република Македонија е доследен во подготвување на стратегија за промоција на крводарители при што се делува на психоефективна мотивација на потенцијалните дарители на различни начини и со различни средства. ■

Лимонка Стоиленовска<sup>1</sup>, Бистра Ангеловска<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Регионален центар/Служба за трансфузиона медицина - Делчево

<sup>2</sup> Факултет за медицински науки - УГД, Штип

### Користена литература:

1. Промотивни активности во крводарителската дејност, Прв симпозиум за крводарителството, Штип, 1993
2. Прв Симозиум за обука на мотизатори во крводарителството, Струга, мај 2005 година
3. Камчев, Н. (2006). Прирачник за едукација на мотизатори во крводарителството – Скопје
4. Панова.Г. - Нега на болен . Штип, 2009
5. Едукација и перспективи во крводарителството, Втор симпозиум, Маврово, 1996 година
6. Миленка Благовеска, Актуелности во Трансфузиологијата, Скопје, 1997
7. Responsibilities of health authorities in the field of blood transfusion, Recommendation No. R (88) 4 and explanatory memorandum, Council of Europe, 1998
8. Blood programme Quality manuel, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 1998
3. <http://www.macedonia.yoolk.com/listings/mk27596>
4. [www.skopje-redcross.org.mk/cka](http://www.skopje-redcross.org.mk/cka)